

08.02.2016

Kj/3

§ 117

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi

HEL 2015-012761 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi seuraavan lausunnon:

Vastaukset sähköisen kyselylomakkeen kysymyksiin.

1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Vastaus: Ei

2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaus: Lausunnon on antanut Helsingin kaupunginhallitus perustuen kaupunginhallituksen johtosäännön 8 §:n 1 momenttiin. Lausunto perustuu Helsingin kaupunginvaltuuston 3.2.2016 tekemään periaatepäätökseen hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi annettavasta Helsingin kaupungin lausunnosta.

Itsehallintoalueita tulisi olla vähemmän kuin maakuntia. Tarkastelut osoittavat, että palvelujen taloudellisen järjestämisen kannalta oikea määrä olisi n. 5-12. Maakuntajako ei ota huomioon metropolialueen erityispiirteitä. Uudenmaan alue poikkeaa muista maakunnista väestöpohjaltaan ja yhdyskuntarakenteeltaan. Ikärakenne sekä maahanmuuttajien muuta maata suurempi määrä tuovat työikäisen väestön työllistymiseen sekä omanlaisia mahdollisuuksia että haasteita. Uudenmaan alueella syntyy tilanne, jossa palvelujen järjestäminen on hyvin erilaista metropolialueella ja kehysalueella.

Helsingin metropolialueella on talouden veturiasema Suomessa. Sen menestyksellä on suora yhteys koko Suomen menestykseen. Jos alueen kilpailukyky heikkenee, niin kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset eivät etsi sopivaa sijaintipaikkaa muualta Suomesta, vaan suurista kaupungeista muualla maailmassa.

Helsingin metropolialueen on kyettävä kilpailemaan pohjoismaisten ja eurooppalaisten metropolialueiden kanssa jatkuvasti kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa investoinneista, osajista ja työpaikoista. Tämä edellyttää vahvaa ja kokonaisvaltaista elinkeino- ja innovaatiopoliittikkaa, jossa vertailukohteena ja kilpailijoina eivät ole muut suomalaiset kaupunkiseudut vaan maailman parhaat innovaatioympäristöt, yritys-keskittymät ja kaupungit.

Maakuntajakoon perustuva itsehallintoalueratkaisu ei palvele metropolialueen kehittämistä. Optimaalista hallinnollista ratkaisua tulee etsiä metropolialueen kilpailukyvyyn, asukkaiden ja yritysten parhaimman palvelukokonaisuuden näkökulmista. Laajan maakunnallisen ratkaisun sijasta vahvemman ja luontevamman itsehallintoalueratkaisun pohjan muodostaa metropolialueen pohjalta muodostettava maakuntaa suppeampi itsehallintoalue. Metropolialueen toiminnallisen kokonaisuuden yhteisinä haasteina ovat mm. laaja väestöpohja, tiivis kaupunkirakenne, ratakäytävät ja näihin tukeutuva palveluverkko. Mm. sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen ja tuottaminen sekä hallinto edellyttää ja mahdollistaa tällaisessa rakenteessa muusta maasta poikkeavia ratkaisuja. Metropolialueen itsehallintoalueen mahdollisuutta voidaan tarkastella täydentämällä pääkaupunkiseudun neljän kaupungin ydinaluetta mm. yhdyskunta- ja väestörakenteeseen perustuvilla kriteereillä. Kokonaisuuden lähtökohtia voidaan etsiä nykyisten HSL- ja HYKS-yhteistyötä tekevien kuntien joukosta, joista HSL-kuntayhtymän muodostaa seitsemän kuntaa ja HYKS-alueen kuusi kuntaa.

Hallitusohjelman linjausten mukaan ”Tulevaisuuden kunnan päätehtävä on huolehtia asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen elämisen mahdollisuuksista. Hallitus edistää tulevaisuuden kunnan roolin muuttumista palvelujen järjestäjästä yhä vahvemmin alueensa elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjäksi. Hallitus lisää kuntien päätösvaltaa erityisesti elinvoimaan liittyvissä asioissa ja vahvistaa paikallista vastuunottoa, harkintaa ja päätöksentekoa.” Tulevaisuuden kunnasta on hallitusohjelmassa lisäksi todettu, että ”Kunnat voivat olla hallintorakenteeltaan ja toimintatavoiltaan erilaisia. Valtion kuntapolitiikka nojaa vahvaan yhteistyöhön kuntien kanssa.”

Hallitusohjelman linjausten pohjalta on perusteltua toteuttaa elinkeino- ja innovaatiopoliittikkaa pääkaupunkiseudun vahvaan rooliin perustuen ja myös perusteltua ottaa vielä tarkasteltavaksi itsehallintoaluejako metropolialueella.

Ruotsinkielisten palvelujen järjestäminen on kaupunkilaisten kannalta olennaista hyvinvointipalvelujen ja muiden viranomaispalvelujen osalta. Helsingin kaupungille kaksikielisyys on tärkeää, joten kielellisten oi-

08.02.2016

Kj/3

keuksien toteutumisesta julkisessa hallinnossa ja palveluissa tulee huolehtia valmistelussa olevissa uudistuksissa.

Valtioneuvoston tulisi asettaa metropolialueelle erityisratkaisua etsivä työryhmä.

3. Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille: Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Vastaus: Uusimaa

4. Voitte perustella edellistä vastaustanne

Vastaus: Jos ratkaisu kuitenkin perustuu nykyiseen maakuntajakoon, on itsestään selvää, että Helsinki kuuluu Uudenmaan maakuntaan.

5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Vastaus: 18 itsehallintoalueeseen, 15 sote-alueeseen ja 12 päivystyksen sairaalayksikköön perustuva ratkaisu on hallinnollisesti epäselvä ja aiheuttaa tilanteen, jossa maan eri osissa on käytössä erilaisia ratkaisuja. Sote-ratkaisuun kytketty valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistus uhkaa nyt sote-uudistuksen tavoitteita, koska aluejaon määrittely muodostuu monimutkaisemmaksi.

Uudistuksen myötä syntyy uusi rajapinta sote-alueen ja kuntien välille kuntien peruspalveluihin liittyvissä sosiaali- ja terveystalvissa. Näitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatukseen ja oppilashuoltoon liittyvät sosiaali- ja terveystalvissa. On tärkeää, että tämä integraatio ei uudistuksessa vaarannu. Esimerkkinä Helsingissä on mm. neuvola päiväkodissa -hanke.

Kaupungeissa suuren väestöpohjan alueella erityisenä haasteena on palvella asukkaita yksilöllisesti ja paikallisesti sekä estää suurten ja byrokraattisten organisaatioiden muodostuminen.

6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveystalvissa muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia.

Vastaus: Jokin muu, mikä? Kysymys ei ole relevantti Helsingin kannalta.

7. Kaikki itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Vastaus: Helsinki ja metropolialue on kansallisesti erikoistuneimman työnjaon ja erikoistuneimpien erityispalveluiden keskittymä. Metropolialue tarjoaa erikoistuneita palveluita paitsi muulle maalle myös ulkomailta tuleville asiakkaille. Metropolialueen yhteistyösuuntana palvelujen kehittämisessä ja järjestämisessä ovat myös kansainväliset kumppanit.

Metropolialueella on sote-palvelukokonaisuuksia ajatellen riittävä osaaminen, henkilöstö, voimavarat ja toimivat markkinat. Metropolialueella sote-ratkaisulla on pyrittävä torjumaan segregaatiota ja palveluiden kustannusten kasvua sekä turvaamaan kasvavan väestön palveluiden tarpeen tyydyttäminen.

8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Vastaus: Ei kantaa.

9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaus: Ei koske Helsinkiä.

10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Vastaus: Helsinki ei näe tarkoituksenmukaiseksi tässä yhteydessä siirtää muita kuntien tehtäviä itsehallintoalueille.

Pelastustoimella on erityinen rooli Helsingissä osana kunnan toimintaa liittyen mm. pääkaupunkiasemaan ja – instituutioihin ja niiden turvallisuuskysymyksiin. Lisäksi kaupungissa järjestettävät kansalliset ja kansainväliset tapahtumat edellyttävät tiivistä yhteistyötä pelastustoimen, kaupungin muiden toimintojen ja poliisin kanssa. Pelastustoimen siirtäminen itsehallintoalueelle tuo tähän uuden rajapinnan, joka voi heikentää pääkaupungin kokonaisturvallisuuden turvaamista.

08.02.2016

Kj/3

Uudistuksessa ja pelastustoimen alueiden lukumääristä päätettäessä on ensiarvoisen tärkeää huomioida metropolialueen erityispiirteet muun muassa väestökeskittymien, valtionhallinnon toimipisteiden, maanalaisen ja korkean rakentamisen sekä lentoasema- ja satamatoiminnan vuoksi.

11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntien yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisesä?

Vastaus: Jatkovalmistelussa tulee selkeästi määritellä itsehallintoalueille siirtyvien sote-tehtävien ja kunnille jäävien tehtävien rajapinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisesä. Kunnille ei tule määrätä tehtäviä sellaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä, joiden hoitamisen edellytykset poistuvat uudistuksen myötä. Uuden kunnan vastuut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisesä tulee selkeästi määritellä. Hallituksen tulee koordinoida Tulevaisuuden kunta –hanke selkeästi ja nopeasti sote- ja itsehallintouudistuksen kanssa.

12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Vastaus: Kuten edellä on kohdissa 2 ja 4 todettu aluelinjaus ei ole Helsingin ja metropolialueen näkökulmasta toimiva.

Maakuntajakoon perustuva itsehallintoalueratkaisu ei palvele metropolialueen kehittämistä. Laajan maakunnallisen ratkaisun sijasta vahvemman ja luontevamman itsehallintoalueratkaisun pohjan muodostaa metropolialueen pohjalta muodostettava maakuntaa suppeampi itsehallintoalue. Metropolialueen toiminnallisen kokonaisuuden yhteisinä haasteina ovat mm. laaja väestöpohja, tiivis kaupunkirakenne, ratakäytävät ja näihin tukeutuva palveluverkko.

Hallitusohjelman tulevaisuuden kunta linjausten pohjalta on perusteltua tarkastella aluelinjausta metropolialueella uudelleen ja ottaa tarkasteltavaksi metropolialueen itsehallintoalueen malli.

Aiemmissa sote-valmisteluissa on todettu, että kuntia tulee riittävästi ja kunnolla kuulla kuntia koskevassa valmistelussa. Kaupunki katsoo, että nyt vastattava kysely ei ole riittävä kuuleminen.

Lausuntopyynnön kanssa samaan aikaan on käynnissä selvityshenkilö Tarastin työ, jossa tehtävät ehdotukset vaikuttavat olennaisesti nyt lausunnoilla olevaan uudistukseen. Valinnanvapautta ja rahoitusta valmistelevan työryhmän työ on vasta käynnistynyt samoin kuin hallituksen tulevaisuuden kunta – uudistus, joten kokonaisuuden vaikutusten arviointi kuntien näkökulmasta ei ole mahdollista.

13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

08.02.2016

Kj/3

Vastaus: Rahoitukseen liittyviä linjauksia on tässä vaiheessa vielä vaikea kattavasti arvioida, koska ei ole esitetty riittävästi tietoa rahoitusjärjestelyjen tarkemmasta toteutumisesta kunnallistalouden kannalta.

Tehtävien siirtyessä pois kunnilta on perusteltua, että myös rahoitusvastuu siirtyy pois kunnilta. Uuden hallintotason luominen aiheuttaa lisäkustannuksia.

Uudistuksessa on riskinä veroasteen nousu. Uudistus ei saa nostaa kokonaisveroastetta.

Kuntien tehtävien lähes puolittuessa edellyttää uudistus merkittäviä muutoksia valtionosuusjärjestelmään. Muutoksessa kunnille on turvattava riittävä verorahoitus kunnille jäävien tehtävien hoitamiseen. Metropolialueen kaupunkien erityispiirteet ja mm. väestörakenteen palvelutarpeelle tuomat vaatimukset on otettava huomioon.

Kuntien ja kuntayhtymien sote-rakennusten ja muun omaisuuden järjestelyt sekä omaisuuteen liittyvien lainojen vastuut kuntien ja itsehallintoalueiden välillä tulee ratkaista oikeudenmukaisesti ja niin, että julkisen talouden kokonaiskuormitus ei kasva.

Rahoituksesta esitetyt tarkastelut osoittavat, että kuntien keskinäinen tilanne tulee rahoituksellisesti poikkeamaan merkittävästi toisistaan. Uudistus tulee aiheuttamaan uudenlaisen tasausjärjestelmien tarpeen. Järjestelmien läpinäkyvyys, ymmärrettävyys ja tehokkuus tulee varmistaa.

Aiemmissä sote-valmisteluissa on todettu, että kuntia tulee riittävästi ja kunnolla kuulla kuntia koskevassa valmistelussa. Kaupunki katsoo, että nyt vastattava kysely ei ole riittävä kuuleminen. Tämä koskee erityisesti uudistuksen taloudellisia vaikutuksia ja rahoituslinjauksia.

Kuntien rahoitusasemaan ja toimintaan vaikuttavia asiakokonaisuuksia uudistuksessa ovat mm. suunnitellut omaisuuden siirrot kuntien, kuntayhtymien ja itsehallintoalueiden välillä, sote-henkilöstön siirrot ja eläkevastuut sekä kuntien muissa kuin sote-organisaatioissa olevien tuki- ja palvelujen henkilöstön siirrot kuntien ja itsehallintoalueiden välillä. Nyt lausunnoilla olevien linjausten perusteella ei ole mahdollista arvioida uudistuksen vaikutusta kuntiin.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti käsitellä kaupunginjohtajan kolmannen esityksen kaupunginhallituksen asioista (Kj/3) kokouksen 15 asiana.

08.02.2016

Kj/3

Vastaehdotus:

Pilvi Torsti: Kohta (10) muutetaan seuraavaan muotoon:

Maakuntajakoon perustuva itsehallintoalueratkaisu ei palvele metropolialueen kehittämistä, ellei se sisällä metropolialuetta koskevia erityisratkaisuja. Optimaalista hallinnollista ratkaisua tulee etsiä metropolialueen kilpailukyvyyn ja asukkaiden ja yritysten parhaimman palvelukokonaisuuden näkökulmista. Laajan maakunnallisen ratkaisun sijasta vahvemman ja luontevamman itsehallintoalueratkaisun pohjan muodostaa Uudenmaan maakunnan sisälle metropolialueen pohjalta muodostettava suppeampi erityistarvealue, jonka päätöksenteosta vastaisi esimerkiksi maakuntavaltuuston metropolijaosto. Metropolialueen toiminnallisen kokonaisuuden yhteisinä haasteina ovat mm. laaja väestöpohja, tiivis kaupunkirakenne, ratakäytävät ja näihin tukeutuva palveluverkko. Mm. sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen ja tuottaminen sekä hallinto edellyttävät ja mahdollistavat tällaisessa rakenteessa muusta maasta poikkeavia ratkaisuja. Metropolialue muodostuu täydentämällä pääkaupunkiseudun neljän kaupungin ydinaluetta mm. yhdyskunta- ja väestörakenteeseen perustuvilla kriteereillä. Kokonaisuuden lähtökoh-
tia voidaan etsiä nykyisten HSY- ja HSL-yhteistyötä tekevien kuntien joukosta.

Kohdassa (12)

sana "itsehallintoaluejako" korvataan sanalla "erityisratkaisut".

Kohtaan (14) tehdään seuraavat lisäykset:

Valtioneuvoston tulisi asettaa metropolialueelle erityisratkaisua etsivä työryhmä, jossa sen kunnilla on vahva edustus. Eduskunnan parlamentaarisen seurantar ryhmän tulee jatkovalmistelussa toimia parlamentaarisenä työryhmänä.

Kohdan (20) loppuun lisätään seuraava teksti:

HUS on selkeästi yksi laajan päivystyksen alueista. Lisäksi sillä tulee olemaan yliopistosairaalan ja valtakunnallisen palvelujen tuottajan status jatkossakin. Näistä ja HUSin nykyisen toiminnan organisoitumisesta koko maakunnan kattavana on tärkeitä, ettei HUSia pilkota.

Kohta (39) muutetaan seuraavaan muotoon:

Vastaus: Kuten edellä on todettu, aluelinjaus vaatii Helsingin ja metropolialueen näkökulmasta erityisratkaisuja.

Kohta (40) muutetaan seuraavaan muotoon:

Maakuntajakoon perustuva itsehallintoalueratkaisu ei palvele metropolialueen kehittämistä ilman metropolialuetta koskevia erityisratkaisuja. Laajan maakunnallisen ratkaisun sijasta vahvemman ja luontevamman ratkaisun muodostaa Uudenmaan maakunnan sisälle metropolialueen pohjalta muodostettava erityistarvealue. Metropolialueen toiminnallisen

08.02.2016

Kj/3

kokonaisuuden yhteisinä haasteina ovat mm. laaja väestöpohja, tiivis kaupunkirakenne, ratakäytävät ja näihin tukeutuva palveluverkko.

Kohdassa (41)

sana "itsehallintoalueen" korvataan sanalla "erityistarvealueen".

Kannattaja: Silvia Modig

Vastaehdotus:

Pilvi Torsti: Lisäys kohtaan 1

Samalla se varaa itselleen mahdollisuuden täsmentää, lisätä tai muuttaa näkemyksiään, kun koko maakunta- ja soteuudistusta koskeva kokonaisuus on nykyistä paremmin nähtävissä ja arvioitavissa. Antaessaan lausunnon kaupunginhallitus päättää myös kutsua koolle metro-
polialueen kuntien edustajia käynnistääkseen alueen yhteisen demokraattisen valmisteluprosessin.

Kannattaja: Silvia Modig

1. äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Pilvi Torstin ensimmäisen vastaehdotuksen (kohdat 10, 12, 14, 20, 39, 40 ja 41) mukaan

Jaa-äännet: 10

Arja Karhuvaara, Otso Kivekäs, Lasse Männistö, Hannu Oskala, Terhi Peltokorpi, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Tatu Rauhamäki, Laura Rissanen, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 5

Veronika Honkasalo, Antti Koskela, Silvia Modig, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kaupunginhallitus hyväksyi äänin 10 - 5 esittelijän ehdotuksen.

2. äänestys:

08.02.2016

Kj/3

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Pilvi Torstin toisen vastaehdotuksen (kohta 1) mukaan

Jaa-äännet: 10

Arja Karhuvaara, Otso Kivekäs, Lasse Männistö, Hannu Oskala, Terhi Peltokorpi, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Tatu Rauhamäki, Laura Rissanen, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 5

Veronika Honkasalo, Antti Koskela, Silvia Modig, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kaupunginhallitus hyväksyi äänin 10 - 5 esittelijän ehdotuksen.

Kaupunginhallitus hyväksyi kahden suoritettuna äänestyksen jälkeen esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Pilvi Torsti, Antti Koskela, Mirka Vainikka, Silvia Modig ja Veronika Honkasalo jättivät päätöksestä eriyvän mielipiteen, johon liittyvät perustelut ilmenevät Pilvi Torstin ensimmäisestä vastaehdotuksesta.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi
- 2 Hallituksen linjaus 7.11.2015
- 3 Itsehallintoalueiden määrä ja aluejaon perusteet sekä sote -uudistuksen askelmerkit: hallituksen ratkaisujen perusteluita ja alustavaa vaikutusarviointia
- 4 Sote-uudistus, itsehallintoalueet ja aluejaon perusteet Hallituksen linjaus 7.11.2015
- 5 Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusuudistus – vaihtoehtojen arviointia
- 6 Manner-Suomen maakunnat 2015
- 7 Lausuntopyyntökysely
- 8 Begäran om utlåtande om regeringens riktlinjer som underlag för indelningen av självstyrande områden och social- och hälsovårdsreformens

08.02.2016

Kj/3

- 9 stegmärken
Grunderna för områdesindelningen och social- och hälsovårdsreformens stegmärken
- 10 Antalet självstyrande områden och grunderna för områdesindelningen samt social- och hälsovårdsreformens stegmärken: motivering till regeringens lösningar och preliminär konsekvensbedömning
- 11 Social- och hälsovårdsreformen, självstyrande områden och grunderna för områdesindelningen Regeringens riktlinjer 7.11.2015
- 12 Sammandrag av promemorian Social- och hälsovårdens finansieringsreform – bedömning av alternativ
- 13 Landskapen i Fastlandsfinland 2015
- 14 Enkät till begäran om utlåtande

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valtiovarainministeriö

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö ovat 19.11.2015 pyytäneet Manner-Suomen kunnilta, kuntayhtymiltä sekä muilta jake-lussa mainituilta tahoilta lausunnot hallituksen linjauksista. Lausunto-pyyntöön määräaika on pidennetty 30.11.2015, niin että lausunnot tu-lee jättää viimeistään 9.2.2016 klo 16.15.

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on linjannut 20.10. ja 7.11.2015 teke-millään päätöksillä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistami-sesta sekä perustettavien itsehallintoalueiden määrästä ja aluejaosta.

Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettä-vät kolme itsehallintoaluetta tukeutuen lailla säädettävän työnjaon mu-kaisesti vaativimmissa palveluissa muiden itsehallintoalueiden palvelu-rakenteisiin siten, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Halli-tuksen aluejakoa koskeva linjaus sekä sitä perusteleva muistio ovat esityslistan liitteinä.

08.02.2016

Kj/3

Hallituksen rahoituksen uudistamista koskevan linjauksen mukaan kunnilla ei voi jatkossa olla merkittävää vastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Itsehallintoalueiden rahoitusta valmistellaan ensisijaisesti valtion rahoitusvastuun pohjalta, minkä lisäksi myös osittain alueiden omaan verotusoikeuteen perustuvaa ratkaisua selvitetään. Hallituksen rahoituslinjaus on liitteenä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, itsehallintoalueiden perustamista ja aluehallintouudistusta valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön ja valtionvarainministeriön yhteisessä hankkeessa, jota hallinnoidaan teknisesti sosiaali- ja terveysministeriössä.

Lausuntopyyntöön vastataan sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä hallituksen linjauksista. Kyselyyn annettuja vastauksia on mahdollista perustella, minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Kuntia pyydetään ottamaan lausunnossaan kantaa siihen, minkä maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kunta katsoo kuuluvansa sekä perustelemaan kannanottonsa. Sen vuoksi kunnille osoitettu lausuntopyyntö on kohdistettu valtuustoille. Itsehallintoalueeseen sijoittumista koskevaan kannanottoon suhtaudutaan kunnan virallisena kantana, minkä vuoksi sitä koskevasta valtuuston päätöksestä tulee toimittaa päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön.

Ministeriöiden lausuntopyynnön mukaan on mahdollista menetellä myös niin, että valtuusto ottaa kantaa ainoastaan sille osoitettuihin, itsehallintoalueeseen kuulumista koskeviin kysymyksiin ja toimittaa kannasta päätösasiakirjan STM:öön. Tällöin lausuntopyynnön muihin kysymyksiin voidaan ottaa kantaa muussa kunnan toimielimessä. Mikäli kunta katsoo, ettei sen ole tarpeen ottaa alueiden muodostumiseen virallista kantaa, lausuntopyyntöön voidaan vastata kokonaisuudessaan kunnan valitsemissa toimielimessä eikä päätösasiakirjan toimittaminen ole tällöin tarpeen.

Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen laatimisessa. Hallituksen esityksestä pyydetään lausunnot keväällä 2016.

Lautakuntien lausunnot

Lausuntoa varten on pyydetty sosiaali- ja terveyslautakunnan, pelastuslautakunnan ja ympäristölautakunnan lausunnot, koska on kyse näiden lautakuntien toimialaan liittyvien tehtävien ehdotetuista siirroista kunnilta itsehallintoalueille.

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

08.02.2016

Kj/3

Lautakuntien lausunnot ovat päätöshistoriassa. Tiivistettynä lausunnoista voidaan todeta seuraavaa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että kuntia ja itsehallintoalueita velvoittavan hyvinvointia ja terveyden edistämistä koskevan lainsäädännön on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus, jossa kuntia ja itsehallintoalueita koskeva säädöspohja on sama. Hallituksen linjauksen mukainen itsehallintoaluejako johtaisi väestömäärältään ja kantokyvyltään hyvin erikokoisiin ja erilaisiin alueisiin. Hallituksen linjauksessa korostetaan valtion ohjauksen vahvistamista. Itsehallintoalueiden erilaisuus ja suuri määrä, yhteensä 18, vaikeuttaisi merkittävästi valtion ohjausta. Hallituksen linjauksen mukainen itsehallintoaluejako johtaisi väestömäärältään ja kantokyvyltään hyvin erikokoisiin ja erilaisiin alueisiin. Hallituksen linjauksessa korostetaan valtion ohjauksen vahvistamista. Itsehallintoalueiden erilaisuus ja suuri määrä, yhteensä 18, vaikeuttaisi merkittävästi valtion ohjausta.

Pelastuslautakunta toteaa, että pelastustoimen alueiden ja pelastuslaitosten lukumäärä tulee pitää erillään itsehallintoalueiden määrästä. Pelastuslautakunta katsoo, että Suomessa tulisi jatkossa olla enintään viisi pelastustoimen aluetta ja pelastuslaitosta.

Ympäristölautakunta näkee ympäristöterveydenhuollon siirrossa itsehallintoalueiden vastuulle uhkia, mutta myös mahdollisuuksia. Nykyinen järjestelmä, jossa kunta tai muutaman kunnan ryhmä huolehtii ympäristöterveydenhuollosta, on osoittautunut toimivaksi hallintomalliksi. Ympäristökeskuksessa ympäristöterveydenhuollon tehtäviin käytetään vuonna 2016 yhteensä 61 henkilötyövuotta.

Hallituksen reformien valmistelutilanne

Kaupungin ja kuntien yleisesti lausuntoja hallituksen linjauksiin annetaan tilanteessa, jossa kunnilla on käytettävissään vain rajallisesti tietoa uudistuskokonaisuudesta. Tämän vuoksi uudistusten vaikutuksia kaupunkiin ja kaupunkilaisiin ei ole mahdollista arvioida riittävästi.

Suurimpana ongelmana on tiedossa olevat yleiset linjaukset rahoitusjärjestelyistä ja tarvittavista verojärjestelmän muutoksista. Uudistuksen taloudellisia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida.

Valtiovarainministeriö on lausuntopyynnön lähettämisen jälkeen 20.11.2014 asettanut selvityshenkilön valmistelemaan valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistamista. Selvityshenkilö Lauri Tarastin toimeksiannossa aikatauluna on, että ehdotuksen perusteluineen ja arviointeineen tulee olla hallituksen käytettävissä 22.1.2016, niin että hallitus voi tehdä tarvittavat päätökset tammikuun viimeisellä viikolla. Selvityshenkilön tehtävänä on selvittää hallituksen 7.11.2015 linjausta

08.02.2016

Kj/3

yksityiskohtaisemmin mm. valtion aluehallinnolta itsehallintoalueille siirrettäviä tehtäviä, mahdollisesti kunnille siirrettävissä olevia tehtäviä, maakuntien tehtävien siirtojen toteuttamista itsehallintoalueille, ympäristöterveydenhuollon mahdollisen itsehallintoalueille siirtämisen toteuttamista, arvioida em. siirtojen vaikutuksia valtion toimintaan, valmistella ehdotus hallituksen linjaukseksi valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon yhteensovituksesta ja valmistella ehdotus lainsäädännön periaatteista itsehallintoalueiden tehtävistä itsehallintoaluelain valmistelu varten.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 18.12.105 asettanut selvityshenkilöryhmän arvioimaan asiakkaan valinnanvapautta ja monikanavarahoituksen yksinkertaistamista osana sote-uudistusta. Selvityshenkilöryhmän puheenjohtaja on professori Mats Brommels. Ryhmän muut jäsenet ovat terveysjohtaja Timo Arokytö, ylisosiaalineuvos Aulikki Kananoja, professori Paul Lillrank ja professori Kari Reijula.

Selvitysryhmän väliraportti julkistetaan 15.3.2016 mennessä ja ehdotukset malleiksi 31.5.2016 mennessä.

Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa on tarkoitus siirtyä yksinkertaisempaan rahoitusmalliin huomioiden työterveyshuollon asema. Lisäksi säädetään valinnanvapauslainsäädäntö.

Selvityshenkilöryhmän tehtävänä on laatia ehdotus malleista, joilla voidaan käytännössä toteuttaa asiakkaiden laaja valinnanvapaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Valinnanvapaus koskee pääsääntönä peruspalveluja ja soveltuvin osin erikoistason sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Valinnanvapaus tarkoittaa, että asiakas voi itse valita palveluiden julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tuottajan. Keskeisenä tarkoituksena on turvata ihmisten oikea-aikainen hoitoon pääsy.

Selvityshenkilöt arvioivat myös vaihtoehdot yksinkertaistaa monikanavaista rahoitusta niin, että rahoitusjärjestelmä osaltaan kannustaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita parantamaan kustannusvaikutavuutta. Nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus kerätään useasta lähteestä ja kohdennetaan palveluihin monen eri rahoittajan kautta. Tärkeimpiä terveyspalvelujen rahoittajia ovat kunnat, valtio, kotitaloudet, Kela, työnantajat, palkansaajat ja yksityiset vakuutusyhtiöt. Sosiaalipalveluja rahoittavat pääosin kunnat, valtio ja asiakkaat itse. Rahat palveluihin kerätään verotuloina, pakollisina ja vapaaehtoisina vakuutusmaksuina, työnantajamaksuina sekä palveluiden käytöstä perittävänä asiakasmaksuina.

Myös Tulevaisuuden kunta on yksi hallitusohjelman reformeista. Hallitusohjelma toteaa tulevaisuuden kunnasta:

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

08.02.2016

Kj/3

”Kuntien toiminnan lähtökohtana on paikallisuus. Kunta on ihmisten yhteisö.

Tulevaisuuden kunnan päätehtävä on huolehtia asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen elämisen mahdollisuuksista.

Hallitus edistää tulevaisuuden kunnan roolin muuttumista palvelujen järjestäjästä yhä vahvemmin alueensa elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjäksi. Hallitus lisää kuntien päätösvaltaa erityisesti elinvoimaan liittyvissä asioissa ja vahvistaa paikallista vastuunottoa, harkintaa ja päätöksentekoa.

Kunnat voivat olla hallintorakenteeltaan ja toimintatavoiltaan erilaisia. Valtion kuntapolitiikka nojaa vahvaan yhteistyöhön kuntien kanssa.

Hallitus lisää kuntalaisen ja lähiyhteisöjen omaa vastuuta yhteiskunnan haasteiden ratkaisemisessa.

Hallitus edistää vapaaehtoisia kuntaliitoksia. Kuntarakennelain selvityselvöllisyyden kriteereitä, määräaikoja ja irtisanomissuojaa kuntaliitostilanteessa koskevat säädökset kumotaan.

Hallitus ja pääkaupunkiseudun kunnat tekevät sopimuksen siitä, miten edistetään metropolialueen kansainvälistä kilpailukykyä, elinkeinopoliittikkaa, aluekehitystä sekä yhteistyötä maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelussa ja segregaaion ehkäisyä.

Hallitus tukee kaupunkiseutujen ja kasvukäytävien sekä eri alueiden omiin vahvuuksiin perustuvan kilpailukyyn parantamista muun muassa kehittämällä sopimuspohjaista yhteistyötä valtion kanssa.

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistusta jatketaan osana kuntien muuttuvaa tehtäväkenttää. Hallitus tasapainottaa kuntien tehtävät ja niihin käytettävissä olevan rahoituksen.”

Hallituksen toimenpiteenä asiassa on 18.12.2015 tiedotettu Tulevaisuuden kunta – parlamentaarisen työryhmän perustaminen. Valtiovarainministeriö on asettanut parlamentaarisen työryhmän sekä asiantuntijaryhmän valmistelemaan Tulevaisuuden kunta -hanketta. Parlamentaarisen työryhmän puheenjohtajana on kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen ja varapuheenjohtajina kansanedustajat Toimi Kankaanieniemi ja Mari-Leena Talvitie. Molempien ryhmien toimikausi on 1.1.2016 – 31.3.2019.

Hankkeessa määritellään parlamentaarisen valmistelun pohjalta visio tulevaisuuden kunnasta vuonna 2030. Tavoitteena on määritellä kuntien rooli ja tehtävät sekä asema suhteessa perustettaviin itsehallintoalueisiin. Painopisteinä tarkastelussa ovat kunnan rooli hyvinvoinnin,

08.02.2016

Kj/3

elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjänä sekä kuntademokratian vahvistaminen. Työn kuluessa kartoitetaan myös tarvittavat lainsäädäntömuutokset ja pitkän aikavälin kuntapolitiikan muutostarpeet.

Selvitys kunnan roolista hyvinvoinnin, elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjänä valmistuu vuoden 2016 loppuun mennessä. Mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet valmistellaan vuoden 2017 aikana siten, että muutokset tulisivat voimaan vuoden 2019 alussa.

Hankkeen starttiseminaari kunnille oli 20.1.2016.

Lähtökohtia kaupungin lausuntoon

Lausuntopyyntö on lähetetty sähköisenä 13 kysymyksen webropol-kyselynä. Lausunnon keskeiset asiat voidaan tiivistää viiteen kohtaan: näkemys koko uudistuksesta, sote-uudistuksen kysymykset, itsehallintoalue-uudistukseen liittyvät kysymykset, uudistuksen taloudelliset vaikutukset ja uudistuksen vaikutukset kaupunkilaisiin.

Lähtökohtaisesti sote-uudistuksen tarpeeseen on perusteltua suhtautua positiivisesti. Sote- ja kuntauudistusten tarve on tunnistettu, jotta suomalaisen yhteiskunnan kehitys ja julkisen talouden pitkäaikainen tasapaino voidaan turvata. Uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on kuitenkin pyrittävä käytettävissä olevalla tiedolla parhaimpaan ratkaisuun. Sote-ratkaisuun kytketty valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistus uhkaa nyt sote-uudistuksen tavoitteita, koska aluejaon määrittely muodostuu monimutkaisemmaksi. Ensisijaisesti on tarkasteltava kansallista julkisten palvelujen ja julkisen talouden kokonaisuutta. Tarkastelunäkökulmana on oltava tulevaisuuden tila, eikä pelkästään nykyisten hallinto-organisaatioiden edunvalvonnallinen näkökulma. Hallituksen lausunnoille lähettämistä linjauksista on tämän vuoksi perusteltua nostaa esiin niitä kysymyksiä, jotka eivät parhaimmalla tavalla johda esitettyihin tavoitteisiin.

Kaupunki on aiemmissa lausunnoissaan ottanut lähtökohtaisesti positiivisen kannan sote-uudistukseen. Nyt lausunnoilla olevissa linjauksissa itsehallintoalueita on lukumääräisesti enemmän kuin optimaalinen määrä sote-palvelujen kannalta ennakoarvioiden perusteella olisi. Ratkaisun koostuessa eri määristä itsehallintoalueita, sote-alueita ja päivystäviä sairaaloita, myös kokonaisuuden hallinnollinen selkeys hämärtyy ja riskit hallinnon päällekkäisyydestä kasvavat.

Itsehallintoalueuudistuksen osalta muiden kuin sote-tehtävien osalta maakunta-aluejako ei palvele Helsingin ja metropolialueen kehittämistä parhaimmalla mahdollisella tavalla. Erityisesti elinkeinojen, työllisyyden ja innovaatiopolitiikan osalta laajaa maakuntaa toimivampi ratkaisu metropolialueella on kaupunkien vastuuseen perustuva malli. Tämä on

myös hallitusohjelman tulevaisuuden kunta – linjausten mukainen suunta.

Alueellisissa uudistuksessa kaupunki on aiemmissa linjauksissa ja päätöksissään tukenut kuntien yhdistämistä pääkaupunkiseudulla. Koska kuntaliitokset eivät pääkaupunkiseudulla ole todennäköinen etenemispolku ja koska maakunta on alueena liian laaja kokonaisuus, on perusteltua ottaa tarkasteluun mahdollisuus metropolialueen itsehallintoalueesta. Edellisellä hallituskaudella metropolihallinnon tarkastelujen lähtökohtana oli laaja 14 kunnan Helsingin seutu. Laajalla Helsingin seudulla ongelmana on, että monissa palvelujen järjestämisen ja yhdyskuntarakenteen kysymyksissä ei ole saavutettavissa optimaalisia ratkaisuja tuolla alueella. Metropolialueen toiminnallisen kokonaisuuden yhteisinä haasteina ovat mm. laaja väestöpohja, tiivis kaupunkirakenne, ratakäytävät ja näihin tukeutuva palveluverkko. Mm. sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen ja tuottaminen sekä hallinto edellyttää ja mahdollistaa tällaisessa rakenteessa muusta maasta poikkeavia ratkaisuja. Tämän vuoksi metropolialueen itsehallintoalueen mahdollisuutta tulisikin tarkastella nykyisen HSL-alueen tai HYKS-alueen laajuisena ratkaisuna.

Uudistuksen taloudellisten vaikutusten arviointi on esitettyjen linjausten perusteella vaikeaa. On selvää, että uuden hallinnontason luominen lisää hallinnollisia kustannuksia ja tavoite, että kokonaisveroaste ei saa nousta, on uhattuna. Hallituksen rahoituslinjausten perusteella ei voi arvioida kaupungin rahoitusaseman muutosta, koska mm. uudistuksen edellyttämistä verotusuudistuksista, verotulojen tasauksista, omaisuuden siirtojärjestelyistä ja tulevaisuuden kuntien tehtävistä ei ole riittävästi tietoa.

Uudistuksen vaikutukset kaupunkilaisiin ja laajemmin kansalaisiin tulee olla positiiviset. Onnistuessaan hyvällä sosiaali- ja terveydenhuollon vertikaalisella ja horisontaalisella integraatiolla sekä huolellisesti toteutetulla talousohjauksella voisi olla huomattavia välillisiä kansalaisten yhdenvertaisuutta sekä sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia parantavia vaikutuksia. Tämän onnistumisen todennäköisyyttä ei kuitenkaan voi kovin tarkasti vielä arvioida.

Lausunnon käsittely

Lausuntopyynnössä todetaan, että ”Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Kuntia pyydetään ottamaan lausunnossaan kantaa siihen, minkä maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kunta katsoo kuuluvansa sekä perustelemaan kannanottonsa. Sen vuoksi kunnille osoitettu lausuntopyyntö on kohdistettu valtuustoille. Itsehallintoalueeseen sijoittumista

08.02.2016

Kj/3

koskevaan kannanottoon suhtaudutaan kunnan virallisena kantana, minkä vuoksi sitä koskevasta valtuuston päätöksestä tulee toimittaa päätösasiakirja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön.”

Ministeriöiden lausuntopyynnön mukaan on mahdollista menetellä myös niin, että valtuusto ottaa kantaa ainoastaan sille osoitettuihin, itsehallintoalueeseen kuulumista koskeviin kysymyksiin ja toimittaa kannasta päätösasiakirjan STM:öön. Tällöin lausuntopyynnön muihin kysymyksiin voidaan ottaa kantaa muussa kunnan toimielimessä. Mikäli kunta katsoo, ettei sen ole tarpeen ottaa alueiden muodostumiseen virallista kantaa, lausuntopyyntöön voidaan vastata kokonaisuudessaan kunnan valitsemassa toimielimessä eikä päätösasiakirjan toimittaminen ole tällöin tarpeen.”

Itsehallintoaluejako ja sote-uudistusta on pidettävä periaatteellisesti ja taloudellisesti erityisen merkittävänä asiana. Helsingin kaupungin lausunnot tällaisissa asioissa antaa kaupunginhallituksen johtosäännön nojalla kaupunginhallitus.

Kaupunginhallitus katsoi kuitenkin, että itsehallintoaluejako ja sote-uudistus on Helsingin kaupungille ja koko kuntakentälle poikkeuksellisen merkittävä asia ja että on perusteltua, että ennen lausunnon antamista kaupunginvaltuusto tekee sitä koskevan periaatepäätöksen. Valtuusto teki periaatepäätöksen kokouksessaan 3.2.2016.

Kaupunginhallituksen lausunto on kaupunginvaltuuston periaatepäätöksen mukainen tarvittavin täsmennyksin.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi
- 2 Hallituksen linjaus 7.11.2015
- 3 Itsehallintoalueiden määrä ja aluejaon perusteet sekä sote -uudistuksen askelmerkit: hallituksen ratkaisujen perusteluita ja alustavaa vaikutusarviointia
- 4 Sote-uudistus, itsehallintoalueet ja aluejaon perusteet Hallituksen linjaus 7.11.2015
- 5 Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusuudistus – vaihtoehtojen arviointia
- 6 Manner-Suomen maakunnat 2015
- 7 Lausuntopyyntökysely
- 8 Begäran om utlåtande om regeringens riktlinjer som underlag för indel-

08.02.2016

Kj/3

- ningen av självstyrande områden och social- och hälsovårdsreformens stegmärken
- 9 Grunderna för områdesindelningen och social- och hälsovårdsreformens stegmärken
- 10 Antalet självstyrande områden och grunderna för områdesindelningen samt social- och hälsovårdsreformens stegmärken: motivering till regeringens lösningar och preliminär konsekvensbedömning
- 11 Social- och hälsovårdsreformen, självstyrande områden och grunderna för områdesindelningen Regeringens riktlinjer 7.11.2015
- 12 Sammandrag av promemorian Social- och hälsovårdens finansieringsreform – bedömning av alternativ
- 13 Landskapen i Fastlandsfinland 2015
- 14 Enkät till begäran om utlåtande

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Valtiovarainministeriö

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 25.01.2016 § 59

HEL 2015-012761 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää tehdä seuraavan periaatepäätöksen hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi annettavasta Helsingin kaupungin lausunnosta sekä kehottaa kaupunginhallitusta noudattamaan periaatepäätöstä antaessaan kaupungin lausunnon sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle ja valtiovarainministeriölle:

Itsehallintoalueet on tarkoitus muodostaa maakuntajaon pohjalta. Maakuntajako ei ota huomioon metropolialueen erityispiirteitä. Uudenmaan alue poikkeaa muista maakunnista väestöpohjaltaan ja yhdyskuntarakenteeltaan. Ikärakenne sekä maahanmuuttajien muuta maata suurempi määrä tuovat työikäisen väestön työllistymiseen sekä omanlaisia mahdollisuuksia että haasteita.

Maakuntajakoon perustuva itsehallintoalueratkaisu ei palvele metropolialueen kehittämistä. Optimaalista hallinnollista ratkaisua tulee etsiä metropolialueen kilpailukyvyn, asukkaiden ja yritysten parhaimman palvelukokonaisuuden näkökulmista. Laajan maakunnallisen ratkaisun sijasta vahvemman ja luontevamman itsehallintoalueratkaisun pohjan muodostaa metropolialueen pohjalta muodostettava maakuntaa suppeampi itsehallintoalue. Metropolialueen toiminnallisen kokonaisuuden yhteisinä haasteina ovat mm. laaja väestöpohja, tiivis kaupunkirakenne, ratakäytävät ja näihin tukeutuva palveluverkko. Mm. sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen ja tuottaminen sekä hallinto edellyttää ja mahdollistaa tällaisessa rakenteessa muusta maasta poikkeavia ratkaisuja.

Maakuntajakoon pohjautuvassa ratkaisussa ei Helsingin kannalta ole olemassa muita tosiasiallisia vaihtoehtoja, kuin kuuluminen Uudenmaan maakuntaan.

18 itsehallintoalueeseen, 15 sote-alueeseen ja 12 päivystyksen sairaalayksikköön perustuva ratkaisu on hallinnollisesti epäselvä ja aiheuttaa tilanteen, jossa maan eri osissa on käytössä erilaisia ratkaisuja. Soteratkaisuun kytketty valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistus uhkaa nyt sote-uudistuksen tavoitteita, koska aluejaon määrittely muodostuu monimutkaisemmaksi.

Uudistuksen myötä syntyy uusi rajapinta sote-alueen ja kuntien välille kuntien peruspalveluihin liittyvissä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Näitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatukseen ja oppilashuoltoon liittyvät sosiaali- ja terveyspalvelut. On tärkeää, että tämä integraatio ei uudistuksessa vaarannu. Esimerkkinä Helsingissä on mm. neuvola päiväkodissa -hanke.

Kaupungeissa suuren väestöpohjan alueella erityisenä haasteena on palvella asukkaita yksilöllisesti ja paikallisesti sekä estää suurten ja byrokraattisten organisaatioiden muodostuminen.

Metropolialueella on sote-palvelukokonaisuuksia ajatellen riittävä osaaminen, henkilöstö, voimavarat ja toimivat markkinat. Metropolialueella sote-ratkaisulla on pyrittävä torjumaan segregaatiota ja palveluiden kustannusten kasvua sekä turvaamaan kasvavan väestön palveluiden tarpeen tyydyttäminen.

Helsinki ei näe tarkoituksenmukaiseksi tässä yhteydessä siirtää muita kuntien tehtäviä itsehallintoalueille.

Pelastustoimella on erityinen rooli Helsingissä osana kunnan toimintaa liittyen mm. pääkaupunkiasemaan ja – instituutioihin ja niiden turvallisuuskysymyksiin. Uudistuksessa ja pelastustoimen alueiden lukumää-

08.02.2016

Kj/3

ristä päätettäessä on ensiarvoisen tärkeää huomioida metropolialueen erityispiirteet muun muassa väestökeskittymien, valtionhallinnon toimipisteiden, maanalaisen ja korkean rakentamisen sekä lentoasema- ja satamatoiminnan vuoksi.

Jatkovalmistelussa tulee selkeästi määritellä itsehallintoalueille siirtyvien sote-tehtävien ja kunnille jäävien tehtävien rajapinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnille ei tule määrätä sellaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä, joiden hoitamisen edellytykset poistuvat uudistuksen myötä. Uuden kunnan vastuut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulee selkeästi määritellä. Hallituksen tulee koordinoida Tulevaisuuden kunta –hanke selkeästi ja nopeasti sote- ja itsehallintouudistuksen kanssa.

Rahoitukseen liittyviä linjauksia on tässä vaiheessa vielä vaikea kattavasti arvioida, koska ei ole esitetty riittävästi tietoa rahoitusjärjestelyjen tarkemmasta toteutumisesta kunnallistalouden kannalta.

Tehtävien siirtyessä pois kunnilta on perusteltua, että myös rahoitusvastuu siirtyy pois kunnilta. Uuden hallintotason luominen aiheuttaa lisäkustannuksia. Uudistuksessa on riskinä veroasteen nousu. Uudistus ei saa nostaa kokonaisveroastetta.

Kuntien tehtävien lähes puolittuessa edellyttää uudistus merkittäviä muutoksia valtionosuusjärjestelmään. Muutoksessa kunnille on turvattava riittävä verorahoitus kunnille jäävien tehtävien hoitamiseen. Metropolialueen kaupunkien erityispiirteet ja mm. väestörakenteen palvelutarpeelle tuomat vaatimukset on otettava huomioon.

Aiemmissa sote-valmisteluissa on todettu, että kuntia tulee riittävästi ja kunnolla kuulla kuntia koskevassa valmistelussa. Kaupunki katsoo, että nyt vastattava kysely ei ole riittävä kuuleminen. Tämä koskee erityisesti uudistuksen taloudellisia vaikutuksia ja rahoituslinjauksia.

Käsittely

25.01.2016 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä muutti esitystään siten, että kappaleesta 6 poistetaan seuraava virke:

"Tilanne on myös demokraattisesti ongelmallinen, koska maan eri osissa on erilaisia ratkaisuja palvelujen järjestämistä vastuun ja alueiden välillä."

Vastaehdotus:

Terhi Peltokorpi: Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää tehdä seuraavan periaatepäätöksen hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi annettavasta Helsingin kaupungin lausunnosta sekä kehottaa kaupunginhallitusta noudattamaan periaatepäätöstä antaessaan kaupungin lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle:

Hallitus esitti 9.11.2015 itsehallintoalueiden muodostamista maakuntajaon pohjalta. Sittemmin itsehallintoalueiden nimeksi on vakiintunut "maakunta". Maakuntajako tarjoaa luontevan pohjan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden sekä maakuntahallinnon järjestämiseksi myös Uudellamaalla, vaikka Uudenmaan alue poikkeaa muista maakunnista väestöpohjaltaan ja yhdyskuntarakenteeltaan. Myös ikärakenne sekä maahanmuuttajien muuta maata suurempi määrä tuovat työikäisen väestön työllistymiseen sekä omanlaisia mahdollisuuksia että haasteita, mikä on otettava huomioon uudistuksessa.

Maakuntajakoon pohjautuvassa ratkaisussa ei Helsingin kannalta ole olemassa muita tosiasiallisia vaihtoehtoja, kuin kuuluminen Uudenmaan maakuntaan.

Uudistuksen myötä syntyy uusi rajapinta sote-alueen ja kuntien välille kuntien peruspalveluihin liittyvissä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Näitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatukseen ja oppilashuoltoon liittyvät sosiaali- ja terveyspalvelut. On tärkeää, että tämä integraatio ei uudistuksessa vaarannu. Esimerkkinä Helsingissä on mm. neuvola päiväkodissa -hanke.

Kaupungeissa suuren väestöpohjan alueella erityisenä haasteena on palvella asukkaita yksilöllisesti ja paikallisesti sekä estää suurten ja byrokraattisten organisaatioiden muodostuminen.

Uudistus on tarkoitus toteuttaa siten, että maakunnilla on järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Maakunnille on annettava laajat valtuudet järjestää palvelut kullakin alueella tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Uudenmaan osalta on huomattava, että pääkaupunkiseudulla on sote-palvelukokonaisuuksia ajatellen riittävä osaaminen, henkilöstö, voimavarat ja toimivat markkinat. Sote-ratkaisulla on pyrittävä torjumaan erityisesti pääkaupunkiseudulla segregatiota, palveluiden kustannusten kasvua sekä turvaamaan kasvavan väestön palvelutarpeiden tyydyttäminen.

Helsinki ei näe tarkoituksenmukaiseksi tässä yhteydessä siirtää muita kuntien tehtäviä itsehallintoalueille.

Pelastustoimella on erityinen rooli Helsingissä osana kunnan toimintaa liittyen mm. pääkaupunkiasemaan ja – instituutioihin ja niiden turvallisuuskykyyn. Uudistuksessa ja pelastustoimen alueiden lukumäärästä päätettäessä on ensiarvoisen tärkeää huomioida pääkaupunkiseudun erityispiirteet muun muassa väestökeskittymien, valtionhallinnon toimipisteiden, maanalaisen ja korkean rakentamisen sekä lentoasema- ja satamatoiminnan vuoksi.

Jatkovalmistelussa tulee selkeästi määritellä itsehallintoalueille siirtyvien sote-tehtävien ja kunnille jäävien tehtävien rajapinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kunnille ei tule määrätä tehtäviä sellaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä, joiden hoitamisen edellytykset poistuvat uudistuksen myötä. Uuden kunnan vastuut hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulee selkeästi määritellä. Hallituksen tulee koordinoita Tulevaisuuden kunta –hanke selkeästi ja nopeasti sote- ja itsehallintouudistuksen kanssa.

Rahoitukseen liittyviä linjauksia on tässä vaiheessa vielä vaikea kattavasti arvioida, koska ei ole esitetty riittävästi tietoa rahoitusjärjestelyjen tarkemmasta toteutumisesta kunnallistalouden kannalta

Tehtävien siirtyessä pois kunnilta on perusteltua, että myös rahoitusvastuu siirtyy pois kunnilta. Maakuntahallinto on hallituksen linjauksen mukaisesti toteutettava niin, että siitä ei synny lisäkustannuksia eikä kokonaisveroaste nouse.

Kuntien tehtävien lähes puolittuessa edellyttää uudistus merkittäviä muutoksia valtionosuusjärjestelmään. Muutoksessa kunnille on turvattava riittävä verorahoitus kunnille jäävien tehtävien hoitamiseen. Pääkaupunkiseudun erityispiirteet ja mm. väestörakenteen palvelutarpeelle tuomat vaatimukset on otettava huomioon.

Aiemmissa sote-valmisteluissa on todettu, että kuntia tulee riittävästi ja kunnolla kuulla kuntia koskevassa valmistelussa. Kaupunki katsoo, että nyt vastattava kysely ei ole riittävä kuuleminen. Tämä koskee erityisesti uudistuksen taloudellisia vaikutuksia ja rahoituslinjauksia. Siksi on tärkeää, että kunnille varataan riittävä lausuntoaika hallituksen lakiluonnosten valmistumisen jälkeen ennen kuin esitykset annetaan eduskunnalle.

Terhi Peltokorven vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

08.02.2016

Kj/3

Vastaehdotus:

Veronika Honkasalo: Poistetaan kappaleesta 14 lauseet:

"Uudistuksessa on riskinä veroasteen nousu. Uudistus ei saa nostaa kokonaisveroastetta."

Kannattaja: Silvia Modig

Äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Veronika Honkasalon vastaehdotuksen mukaan

Jaa-äännet: 13

Arja Karhuvaara, Otso Kivekäs, Björn Månsson, Lasse Männistö, Hannu Oskala, Osku Pajamäki, Terhi Peltokorpi, Mika Raatikainen, Tatu Rauhamäki, Laura Rissanen, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 2

Veronika Honkasalo, Silvia Modig

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 13 - 2.

Kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän muuttaman ehdotuksen Veronika Honkasalon vastaehdotuksesta äänestämisen ja Terhi Peltokorven vastaehdotuksen raukeamisen jälkeen.

Terhi Peltokorpi jätti päätöksestä eriävän mielipiteen, jonka perustelut ilmenevät hänen tekemästään vastaehdotuksesta.

Esittelijä

vs. kaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 15.12.2015 § 380

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

08.02.2016

Kj/3

HEL 2015-012761 T 00 01 06

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

”Lausuntonaan sosiaali- ja terveyslautakunta ottaa kantaa lausuntopyynnön kohtiin 11, 12 ja 13 seuraavasti:

11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntien yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä?

Kuntia ja itsehallintoalueita velvoittavan hyvinvointia ja terveyden edistämistä koskevan lainsäädännön on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus, jossa kuntia ja itsehallintoalueita koskeva säädöspohja on sama. Tähän säädöspohjaan on koottava nykyiset hajanaiset erityislainsäädäntöjen sisältämät terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen suunnittelua ja toimeenpanoa koskevat säädökset. Näin luodaan pohja yhdenmukaiselle suunnittelulle, toimenpiteille ja raportoinnille tilanteessa, jossa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen päävastuu on kunnalla, mutta itsehallintoalueella tehdään merkittävä osa tästä työstä. Tätä varten ei tule luoda uusia erillisiä rakenteita.

12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Hallituksen linjauksen mukainen itsehallintoaluejako johtaisi väestömäärältään ja kantokyvyltään hyvin erikokoisiin ja erilaisiin alueisiin. Hallituksen linjauksessa korostetaan valtion ohjauksen vahvistamista. Itsehallintoalueiden erilaisuus ja suuri määrä, yhteensä 18, vaikeuttaisi merkittävästi valtion ohjausta.

13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Rahoitusratkaisulla on kyettävä ohjaamaan palvelujen vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta koko maassa, mikä vähentää itsehallintoalueiden autonomiaa. Itsehallintoalueiden hallintoa koskevan lainsäädännön on otettava tämä huomioon.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Onnistuessaan hyvällä sosiaali- ja terveydenhuollon vertikaalisella ja horisontaalisella integraatiolla sekä huolellisesti toteutetulla talousohjauksella voisi olla huomattavia välillisiä kansalaisten yhdenvertaisuutta sekä sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia parantavia vaikutuksia.”

Käsittely

15.12.2015 Ehdotuksen mukaan

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

08.02.2016

Kj/3

1. Vastaehdotus:

Joonas Leppänen: Lisätään kohtaan (6) viimeiseksi lauseeksi:

Tästäkin syystä olisi järkevää, että itsehallintoalueiden määrä vastaa sote-alueiden määrää"

Kannattaja: Anna Vuorjoki

2. Vastaehdotus:

Anna Vuorjoki: Muutetaan kohta 8 (vastaus kysymykseen 13) muotoon "Itsehallintoalueilla tulee olla valtaa määrittellä tarvittavan rahoituksen suuruutta, koska niillä on paras asiantuntemus palveluiden tarpeesta ja palveluiden järjestämiseen vaadittavista resursseista."

Kannattaja: Joonas Leppänen

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lisätään kohtaan (6) viimeiseksi lauseeksi: Tästäkin syystä olisi järkevää, että itsehallintoalueiden määrä vastaa sote-alueiden määrää"

Jaa-äännet: 8

Maija Anttila, Sirpa Asko-Seljavaara, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Tuula Salo, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Markku Vuorinen

Ei-äännet: 3

Joonas Leppänen, Laura Nordström, Anna Vuorjoki

Tyhjä: 2

Gunvor Brettschneider, Jouko Malinen

Poissa: 0

Jäsen Joonas Leppäsen vastaehdotus hävisi esittelijän ehdotukselle äänin 3 - 8 (tyhjiä 2).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Muutetaan kohta 8 (vastaus kysymykseen 13) muotoon "Itsehallintoalueilla tulee olla valtaa määrittellä tarvittavan rahoituksen suuruutta, koska niillä on paras asiantuntemus palveluiden tarpeesta ja palveluiden järjestämiseen vaadittavista resursseista."

Jaa-äännet: 9

Maija Anttila, Sirpa Asko-Seljavaara, Sami Heistaro, Seija Muurinen,

08.02.2016

Kj/3

Laura Nordström, Tuula Salo, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Markku Vuorinen

Ei-äännet: 3

Gunvor Brettschneider, Joonas Leppänen, Anna Vuorjoki

Tyhjä: 1

Jouko Malinen

Poissa: 0

Jäsen Anna Vuorjoen vastaehdotus hävisi esittelijän ehdotukselle äänin 3 - 9 (1 tyhjä).

Esittelijä

virastopäällikkö
Hannu Juvonen

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoylilääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi

Pelastuslautakunta 15.12.2015 § 149

HEL 2015-012761 T 00 01 06

Lausunto

Pelastuslautakunta antoi seuraavan lausunnon:

Pelastustoimen roolia turvallisuuden yleisviranomaisena tulee vahvistaa ja pelastuslaitosten toiminta kiireellisen ensihoidon palveluntuottajana ilman kilpailuttamisvelvoitteita tulee varmistaa tarvittaessa lainsäädännöllisesti. Ensihoidon riittävä suorituskyky suuronnettomuuksissa ja poikkeusoloissa voidaan varmistaa vain integroimalla pelastustoiminnan ja kiireellisen ensihoidon palvelutuotanto.

Pelastustoimen roolin ja tuottavuuden kehittäminen edellyttävät olennaisesti nykyistä suurempia palvelutuotantokokonaisuuksia. Pelastustoimen alueiden ja pelastuslaitosten lukumäärä tulee pitää erillään itsehallintoalueiden määrästä. Pelastuslautakunta katsoo, että Suomessa tulisi jatkossa olla enintään viisi pelastustoimen aluetta ja pelastuslaitosta. Vain näin pelastustoimi on sisäisessä turvallisuudessa riittävän voimakas toimija valtakunnan tasolla.

Esittelijä

vs. pelastuskomentaja
Jorma Lilja

Lisätiedot

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

08.02.2016

Kj/3

Simo Wecksten, pelastuskomentaja, puhelin: 310 30000
simo.wecksten(a)hel.fi

Ympäristölautakunta 15.12.2015 § 400

HEL 2015-012761 T 00 01 06

Lausunto

Ympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon.

Ympäristölautakunta näkee ympäristöterveydenhuollon siirrossa itsehallintoalueiden vastuulle uhkia, mutta myös mahdollisuuksia. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta, elintarvikevalvonta sekä talousveden valvonta sopivat itsehallintoalueille keskitettäväksi paremmin, terveydensuojelu sekä tupakkalain ja lääkelain mukaiset tehtävät puolestaan huonommin.

Ympäristöterveydenhuollon keskeinen perustehtävä on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, joka hallituksen linjausten perustelumuistion mukaan edelleen jäisi kuntien tehtäväksi. Ympäristöterveydenhuollon siirtäminen itsehallintoalueelle vähentäisi olennaisesti kuntien mahdollisuuksia hoitaa mainittua edistämistehtävää.

Nykyinen järjestelmä, jossa kunta tai muutaman kunnan ryhmä huolehtii ympäristöterveydenhuollosta, on osoittautunut toimivaksi hallintomalliksi. Itsehallintoalueen hallinnollisessa kokonaisuudessa ympäristöterveydenhuolto olisi pieni osa moninkertaisesti suurempien sosiaalitoimen sekä terveyden- ja sairaanhoidon rinnalla. Tämä voisi johtaa ympäristöterveydenhuollon näkökulman heikkoon painoarvoon itsehallintoviranomaisessa esimerkiksi resursseja jaettaessa.

Helsingin ympäristökeskuksessa ympäristöterveydenhuollon tehtävät on jaettu kahdelle osastolle. Elintarvikeeturvallisuusosasto huolehtii elintarvikevalvontaan ja talousveden valvontaan liittyvistä tehtävistä sekä eläinsuojeluvalvonnasta, eläinlääkintähuollosta ja muista kunnalle eläinlääkintähuoltolaissa osoitetuista tehtävistä. Ympäristöterveysosasto huolehtii terveydensuojelusta, tupakkavalvonnasta sekä lääkelain perusteella nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiin liittyvistä tehtävistä. Ympäristökeskuksessa ympäristöterveydenhuollon tehtäviin käytetään vuonna 2016 yhteensä 61 htv (henkilötyövuotta), joista elintarvikevalvontaan 32,7 htv, terveydensuojelun valvontaan 22,6 htv, tupakkalain valvontaan 2,8 htv, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan 2,3 htv ja kuluttajaturvallisuuslain mukaiseen valvontaan 0,6 htv.

Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan siirto itsehallintoalueiden vastuulle mahdollistaisi resurssijaon uudelleen arvioinnin. Tällä hetkellä valvontaan käytettävät resurssit ovat kuntien kesken epätasaisesti jakautuneet. Esimerkiksi Helsingin alueella on valvontaan käytettävä resurssi 1,7 henkilötyövuotta noin 620 000 asukasta kohden, kun valtakunnallisesti laskettuna yhden valvontaeläinlääkärin alueen väestöpohja on noin 115 000 asukasta.

Elintarvikevalvonnan keskittäminen alueelliselle viranomaiselle voisi tehostaa ja yhdenmukaistaa eri yksiköiden toimintatapoja, toiminnan suunnittelua ja seurantaa ja siten lisätä toimijoiden yhdenvertaista kohtelua. Tiedonsiirto ja raportointi helpottuisivat yhteisen tietojärjestelmän avulla ja valvontayksiköt voisivat käyttää yhteisiä ohjeita, lomakkeita ja malliasiakirjoja. Haittoja voivat olla mm. liian suuret valvonta-alueet ja paikallistuntemuksen väheneminen. Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittäminen vaatii tiivistä yhteistyötä terveystoimen kanssa, joten yhteisessä organisaatiossa toimiminen voisi tehostaa epidemiaselvitystä.

Aluehallintoviraston Helsingin ympäristökeskuksen elintarviketurvallisuusosastolle tekemällä arviointi- ja ohjauskäynnillä vuonna 2014 todettiin Helsingin alueen elintarvikevalvonnan poikkeuksellisen haastavuuden ja henkilövoimavarojen puutteen. Aluehallintovirasto arvioi Helsingin valvontayksikön elintarvikevalvonnan henkilövajeeksi noin 20–36 henkilötyövuotta. Valvontatehtävän siirto alueelliselle viranomaiselle merkitsee mahdollisuutta Helsingin elintarvikevalvonnan kroonisen resurssivajeen korjaamiseen. Elintarvikevalvonnan keskitys itsehallintoalueiden vastuulle ei kuitenkaan automaattisesti merkitsisi parannusta, vaan se voisi myös johtaa jo ennestään riittämättömien resurssien heikkenemiseen esimerkiksi siten, että voimavaroja jaetaan suhteessa runsaammin elintarvikevalvontaan harvemmin asutuilla alueilla. Terveystoimien mukainen talousveden valvonta liittyy kiinteästi elintarvikevalvontaan, joten on perusteltua, että tehtävistä vastaa sama viranomainen.

Terveystoimien lisäksi sekä tupakka- ja lääkelakien valvonnassa tehtävien keskittämisen puolesta ei ole esitettävissä vastaavia argumentteja kuin elintarvike-, eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnassa. Erityisesti näissä ympäristöterveydenhuollon tehtäväryhmissä korostuvat päätöksenteon kytkökset paikallisiin olosuhteisiin sekä kunnan muihin tehtäväalueisiin, mikä puhuu sen puolesta, että kyseiset tehtävät säilytettäisiin kunnan vastuulla. Erityisesti terveystoimien päätökset ovat yleensä hyvin paikallisia ja tämän päätöksenteon siirtyminen itsehallintoalueille heikentäisi asukkaiden vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia.

08.02.2016

Kj/3

Ympäristöterveydenhuollon tehtäväalueen pienen koon vuoksi tehtävien hallinnollisesta jakamisesta aiheutuvat hyödyt ovat ilmeisimmin haittoja vähäisemmät. Ratkaisuja tehtäessä on myös otettava huomioon tehtäväalueen tarvitsemat hallinto- ja tukipalvelut.

Terveydensuojelu sekä tupakka- ja lääkelakien valvonta ovat vahvasti paikkaan sidottuja tehtäviä. Terveydensuojelun valvontaan kuuluvat mm. asumisterveys (asunnontarkastus) sekä erilaisten oleskelutilojen (koulut, päivähoitotilat, vanhainkodit, kokoontumishuoneistot, majoitus-tilat yms.) ja erityyppisten huoneistojen (kauneudenhoito, ihonkäsittely yms.) valvonta. Lisäksi terveydensuojeluun kuuluu mm. uima- ja allasvesien valvonta. Tämän tehtäväalueen hoitaminen on kustannustehokainta lähellä valvontakohtetta ja tällöin itsehallintoalue ei ole tarkoituksenmukaisin vaihtoehto valvonnan järjestämiseen. Lisäksi on huomattava, että asumisterveyteen sekä oleskelu- ja työtilavalvontaan liittyy runsaasti mm. rakennus- ja ilmanvaihtotekniikkaan liittyviä seikkoja, joilla ei ole liittymäkohtia itsehallintoalueen muihin tehtäväalueisiin.

Käsittely

15.12.2015 Ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Timo Pyhälähti: Kpl 11 jälkeen omaksi kappaleekseen:

Esitetyistä linjauksista ei tarkkaan selviä miten itsehallintoalueille mahdollisesti siirtyvät ELY keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät mahdollisesti vaikuttavat luonnonsuojelun päätöksentekoon.

Vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Timo Pyhälähti: Eriävä mielipide ehdotukseni mukaan:

Kpl 11 jälkeen omaksi kappaleekseen: Esitetyistä linjauksista ei tarkkaan selviä miten itsehallintoalueille mahdollisesti siirtyvät ELY keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät mahdollisesti vaikuttavat luonnonsuojelun päätöksentekoon.

Perusteluksi totean että uudistuksen yhteydessä myös luonnonsuojelualueita ja ympäristönsuojelua yleensä koskeva päätöksenteko saattaa muuttaa myös kunnan vaikutusmahdollisuuksia tälläkin kaavoitusta koskevalla aihealueella. Näihin mahdollisiin muutoksiin ei kuitenkaan tässä anneta linjauksia, vaikka linjaus periaatteessa koskee myös muita kuin sote-linjauksia itsehallintoalueista. Tämä asia on helsinkiläisten kannalta kuitenkin tärkeää huomata.

Esittelijä

ympäristöjohtaja

08.02.2016

Kj/3

Esa Nikunen

Lisätiedot

Juho Kalliokoski, vs. ympäristölakimies, puhelin: +358 9 310 32054
juho.kalliokoski(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566